

GrønsagsNYT

Nr. 11 // 17. august 2017

Aktuelt

Det efterårsagtige sommervejr med enkelte lumre dage fortsætter. Det er i princippet godt vækstvejr for de fleste kulturer, men giver også udfordringer med våde arealer og deraf følgende strukturproblemer og udvaskning. Plantesygdommene trives ganske godt, hvor planterne er stoppet op i vækst pga. våd jord og udtømte næringsstoffer.

Ellers er der ikke massive angreb af skadedyr, men dog periodevis problemer med bladlus, snegle og trips.

INDHOLD:

Varsling	1
Tilskudsmuligheder	1
Lovstof og regler	2
Nyt om enkelte grønsagskulturer:	4
Salat	4
Kål	4
Løg	5
Gulerod	7
Pastinak	8
Persillerod	9
Rødbeder	9
Arrangementer	9

Varsling

Ageruglevarslingen lukker ned for i år

Pga. de store mængder nedbør i uge 29 vurderes det, at der ikke længere er risiko for angreb af knoporm, så varslingen lukkes ned for i år.

Snegle

Vis rettidig omhu i fht. sneglebekæmpelsen! Der meldes om en del problemer med snegle i en række kulturer og det er nødvendigt at opretholde en bekæmpelsesstrategi. Sort jord på foragre og i en bræmme mellem hegn og afgrøde forhindrer normalt den værste indvandring af snegle udefra, men i fugtige perioder er dette ikke tilstrækkeligt. Husk at supplere allerede udlagte sneglekorn regelmæssigt (ca. hver 3. uge), da de har en begrænset levetid.

Tilskudsmuligheder

Fonden for økologisk landbrug

Særpulje for tilskud til Eksportfremme i 2018

Der kan søges tilskud til Eksportfremme under Fonden for økologisk landbrug. Ansøgningsfristen er mandag den 28. august 2017 kl. 12. Ansøgningerne vil blive behandlet af fondens bestyrelse på mødet den 25. september 2017. Tilbage melding forventes inden udgangen af oktober.

Tilskuddet kan søges til aktiviteter, som gennemføres i 2018 og kan kun anvendes til at dække projektudgifter, der ligger i perioden 1. januar - 31. december 2018.

Bemærk at tilskud vil være omfattet af EU's statsstøtteregler. Ifølge de minimis-reglerne må en virksomhed modtage op til 200.000 euro i offentlig støtte over tre år. Beløbsgrænsen for primærproducenter er 15.000 euro over tre år. [Se mere her.](#)

Tilskud under GUDP (Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram)

Programmet søger at skabe større grøn og økonomisk bæredygtighed i den danske fødevareresektor og samtidig løse nogle af de klima- og miljømæssige problemer, samfundet står overfor, så fødevareresektoren fortsat kan skabe vækst i Danmark og sikre arbejdspladser.

Ordningen er nu åben for ansøgninger til:

- GUDP ansøgningsrunde II med frist d. 24. august 2017 kl. 12.00.
- Etablering af pilotanlæg til grøn bioraffinering med frist d. 27. september 2017 kl. 12.00.

Tilsagn og afslag forventes meddelt senest den 15. december 2017.

Det er formålet med GUDP at yde tilskud til realisering af gode idéer, der kan styrke en ambitiøs forretningsorienteret nytænkning i det danske fødevarerhverv gennem grøn omstilling. Det ønskes, at et GUDP projekt på én og samme tid skal understøtte grøn og økonomisk bæredygtighed. Dette kalder GUDP "den dobbelte bundlinje". [Se mere her.](#)

Ansøgningsrunde om tilskud til prydblante og frugt- og grøntprojekter

Bestyrelserne for

Produktionsafgiftsfonden for frugt og gartneriprodukter og
Promilleafgiftsfonden for frugtavlen og gartneribruget

har besluttet afholdelse af ansøgningsrunde om tilskud til projektgennemførelse i 2018.

Ansøgninger skal være fonde i hænde senest den 2. oktober 2017 kl. 12.00.

Ansøgningsskemaer med vejledning

kan hentes på www.produktionsafgiftsfond.dk og www.promilleafgiftsfond.dk.

På hjemmesiderne findes information om vilkår for tilskud herunder fondenes strategi og tildelingskriterier.

For yderligere information kontakt Ole Bønnelycke på olbo@danskgartneri.dk eller telefon 36 16 62 00.

Miljøteknologi ordningen åbner den 1. august 2018

Spørg altid om muligheder for tilskud, inden du går i gang med et projekt. Kontakt : Mona H. Christensen, Agro Food Park 15, 8200 Aarhus N. Tlf.: 8740 5478. E-mail: mhc@seges.dk

Lovstof og regler

Indberetning af gødningsleverancer

Frist for indberetning af gødningsleverancer f.eks. i forbindelse med salg af handelsgødning for perioden 1.august 2016 til 31.juli 2017 er den 1.september. Gødningsleverandører og landmænd, der videresælger gødning, skal hvert år indberette oplysninger om kvælstofholdige gødningsleverancer i Landbrugs- og Fiskeristyrelsens indberetningssystem for leverandører, og derfor skal alle virksomheder, der leverer gødning til andre virksomheder, være tilmeldt som leverandør i Leverandørregister for gødningsleverancer.

Gødsknings- og plantedækkereglerne for planperioden 2017/18

Der er få, men vigtige ændringer i bekendtgørelserne for gødning og plantedække for 2017/18. De store ændringer i ny fosforregulering, zinkrestriktioner, husdyrefterafgrøder samt ændringer i kvægundtagelsen ligger i husdyrgødningsbekendtgørelsen. Se mere i følgende link (kræver login til Landbrugsinfo):

https://www.landbrugsinfo.dk/planteavl/goedskning/goedningsplanlaegning-og-regler/sider/PL_17_3836_RI_Ny_husdyrgoedningsbekendtgørelse.aspx

Der er endnu ikke lavet en samlet vurdering af konsekvenserne for grønsagsavlerne, specielt med tanke på reguleringen af fosfor.

Ny vejledning om gødsknings- og harmoniregler

Vejledning om gødsknings og harmoniregler for planperioden 1. august 2017 til 31. juli 2018, kan ses her

Desværre er der igen fejl i normen for løg og andre grønsager. Der mangler norm for vandet jord alle jordtyper. Vi er i gang med at få det ændret igen igen.

Efterafgrøder

Den 20. august er fristen for at etablere efterafgrøder af følgende typer: Korsblomstrede afgrøder, honningurt, alm. rug, stauderug og vårbyg. Dette gælder for målrettede, pligtige og husdyrefterafgrøder samt MFO-efterafgrødeblandinger. Jo tidligere de sås, jo bedre udvikler de sig. Senest den 31. august skal pligtige efterafgrøder og alternativer til pligtige efterafgrøder indberettes i skemaet "Gødningskvote og Efterafgrøder" i Tast selv-service. Fristen for tidligt såede vinterafgrøder er dog 10. september. Har du korsblomstrede i sædskiftet, så undgå olieræddike og gul sennep - også i blanding som MFO-efterafgrøde, men anvend korn i blanding med honningurt.

Jordbearbejdning

Det generelle forbud mod jordbearbejdning efter høst forud for forårssåede afgrøder gælder ikke de økologiske arealer, for arealer, hvor der forud eller efter dyrkes grønsager, kartofler eller sukkerroer, arealer med flerårige kulturplanter, og enkelte mere specifikke undtagelser.

Slåning af brak

Brak skal slås mindst en gang i perioden 1. august til 15. september, ellers er krav om landbrugsaktivitet ikke opfyldt og arealet vil blive underkendt.

.....

Nyt om enkelte grønsagskulturer:

Salat

Salatbladlus

De første mindre angreb af salatbladlus i ikke NAS resistente salatsorter er nu konstateret. I første omgang drejer det sig om vingede eksemplarer, men de får hurtigt unger, der er i stand til at opformere sig i salaten. De fleste konventionelle salater er tiltrukket fra insektcoatede frø el. lign., så de er beskyttet mod angreb de første 4-5 uger fra udplantning. Det er derfor vigtigt at holde øje med kulturen, når denne virkning hører op.

Kål

Kålsommerfugle

Trods det overvejende kølige og blæsende vejr, ses der lokalt mange kålsommerfugle. Både de voksne i flugt over markerne og efterhånden også en del larver. Det drejer sig om både stor og lille kålsommerfugl. Det er som regel larven af den lille kålsommerfugl (se foto >>>), der giver de største gener i kålene, da den sviner meget, gemmer sig meget i det indre af kålplanten og ikke kun findes i kanten af marken.

Larver af kålmøl og kålsommerfugle kan bekæmpes i rødkål, hvidkål, savoykål, blomkål, broccoli og rosenkål med 85 g [Steward](#) pr. ha; der er 1 dags sprøjtefrist (dog 28 dage i rosenkål) og et loft på 3 behandlinger pr. sæson. Må kun bruges uden for biernes flyvetid.

Det er også muligt at anvende Dipel DF eller Turex WG/WP på de helt små larver, men det kræver en periode med stille og fugtigt vejr for at være effektivt. Der er ingen behandlingsfrist på disse B.t. midler, der også er godkendt i økologisk produktion.

Uanset valg af middel opnås klart bedre effekt, når der anvendes et sprede-klæbemiddel.

Den lille Kålflue

Vi ser ikke længere æg af 2. generations kålfluer, så vi anser den for at være helt overstået nu. Hvorvidt der kommer en 3. generation eller ej, kan vi ikke udtale os om for nuværende, men sandsynligheden er ret lille, når det er til den kølige side.

Trips

Det er nu, det er højsæson for trips! Under stille og fugtige forhold sværmer tripsene (kendes også som tordenfluer) og spredes til kålen, hvor de laver grimme vorter på bladkanterne. Det er formentlig flere arter af trips, der angriber kålen (kåltrips, korntrips m.fl.). Det er vanskeligt at time bekæmpelsen korrekt, men sandsynligheden for god effekt er størst under ovennævnte vejrforhold. I princippet kan tripsene afsløres, hvis man sætter gule limplader op i nærheden af marken, men de skal tjekkes meget tit (dagligt) for at man kan være på forkant.

Når rapsen skårlægges og kornet høstes, vil der også spredes mange trips til kålmarkerne.

Følgende midler er godkendt til brug mod trips i kål (ikke alle typer kål – se etiket):

0,2 kg pr. ha [Karate](#) 2,5 WG, max 3 behandlinger i broccoli, blomkål, rosenkål, savoy-, rød- og hvidkål. Behandlingsfrist 3 dage. Max 3 behandlinger.

0,2 l pr. ha [Cyperb 100](#) i hvidkål, rosenkål, rødkål og savoykål, max 1 behandling. Behandlingsfrist 7 dage

0,225 l pr. ha [Fastac 50](#) i hovedkål, broccoli og blomkål. Behandlingsfrist 7 dage. Max 2 behandlinger

Se GartnerTidende nr. 9 for en nærmere omtale af dette skadedyr!

Bekæmpelse af bladsvampe

Både i kinakål og hovedkål er det nu sæson for angreb af bladsvampe som phoma og alternaria. Det er derfor rettidig omhu at behandle forebyggende med et godkendt fungicid, specielt i tætte kulturer.

Løg

Generelt

Løgene gror stadig rigtig godt og det går også stærkt med udviklingen. Løgene er begyndt at vælte hurtigere, end vi havde forventet og en del løgmarker er allerede behandlet med Antergon. Det er jo super, hvis vi kan komme godt i gang med frilægning her i august.

Selvom der har været mange angreb, er det lykkedes rimeligt godt at få bekæmpet både løgskimmel og bladgråskimmel. Nu skal det bare lige holdes, til vi er i mål.

Dispensationer

Husk, at Select og Acrobat Plus er midler på dispensation. Vi forventer, at de kommer på dispensation igen til næste år, men evt. restlager må ikke opbevares efter 13. august 2017 for Select og 13. oktober 2017 for Acrobat Plus.

Vanding

Såløgene skal, kun ved behov, vandes ind til 2-3 uger til høst. Der skal stoppes tidligst i de røde løg. For sen og for meget vanding giver risiko for dårligere lagerevne.

Løgskimmel og gråskimmel

Det er vigtigt, at der udføres to sprøjtninger, i løg der skal lagres, med 1 kg Signum WG (sprøjtefrist: 7 dage) pr. ha. Den første kan kombineres med Antergonbehandlingen og den sidste så sent som muligt, hvor der stadig er grønne blade og transport ned i løget.

Sammen med Antergon og Signum kan det stadig være aktuelt at tage 2,0 l Caprio Duo med pr. ha mod løgskimmel, hvis det er mere end 8 dage siden, der sidst har været behandlet mod løgskimmel.

Spirehæmning i konventionelle løg

Det anbefalede sprøjtetidspunkt med [Antergon MH](#) er, når 10 % af løgene er væltet (helt knækket ved rodhalsen og ikke løg der bare er væltet af regn og blæst). Det anbefales at behandle alle løg, der skal lagres længere end til januar 2018. Løgene går ikke af groning, selv om de bliver sprøjtet med det spirehæmmende middel.

Hvis markerne er uens, må det blive et kompromis med sprøjtetidspunktet. Det er bedre at behandle lidt tidligt end for sent, men der skal dog ikke tages efter små områder i marken, der ikke er vandet optimalt. En meget tidlig behandling kan give bløde og gummiagtige ("spongy") løg på lageret. Hollandske forsøg har vist, at hvis der behandles 4 dage før 10 % er væltet, er der lidt større risiko og hvis der behandles 16 dage før, er der op til 60 % bløde, med stor sortsvariation.

Doseringen er 3-4 kg [Antergon MH](#) pr. ha. Den højeste dosering på 4 kg skal kun bruges, hvis løgene er uens nedvisnet, eller til de løg, som skal gemmes længst. Der skal altid bruges spredeklæbemiddel og det skal være tørvejr i 10-12 timer efter behandling.

Der kan sprøjtes med halv mængde den ene vej; når så det lige er tørret ind, køres der den modsatte vej for at give en bedre dækning af løgbladene. Det er ikke nødvendigt, hvis der er luft assistance.

Antergon kan blandes med svampemidlerne, hvis det passer ind i planen. Der må ikke tages mikronæringsstoffer eller urea med.

Antergon må ikke anvendes senere end 2 uger før høst. Må ikke anvendes nærmere end 2 meter fra vandmiljøet og sprøjteføreren må kun behandle 10 ha pr. dag.

Til Antergon sprøjtningerne bruges 300 l vand pr. ha og der skal medtages et sprede-klæbemiddel.

Sprøjtefrister:

Alle doseringer er pr. ha.

Vedr. sprøjtefrister, afstandskrav og restriktioner vedr. antal behandlede ha, henvises via midlernes hyperlink til middeldatabasen og til [Planteværn i spiseløg 2017](#).

Det er brugerens ansvar, at alle regler omkring anvendelse bliver overholdt. Følg derfor linkene på de enkelte midler til [middeldatabasen](#).

Fusarium

Hvis der er angreb i afgrænsede områder, hvor jorden er vandlidende, har dårlig jordstruktur, eller hvor der er skyllet meget vand ned i lavninger ved den kraftige regn, er det en god ide at fræse disse pletter om, så der ikke kommer dårlige løg med ind på lageret. Se godt efter, pletten i marken er altid lidt større, end den ser ud til. Det kan være nemmest at se det, efter at løgene er frilagte.

Gulerod

Bladlus

I juli måned blev der set mange bladlus i gulerodsmarkerne flere steder i landet. Bladlusene sidder typisk på den nederste halvdel af bladene. I en kort periode ses skinnende klistrede blade af honningdug og senere sort mug hvor honningduggen sidder. Lige så hurtigt som bladlusene kommer, lige så hurtigt kan de være væk igen. I de økologiske marker ses kun sjældent angreb af betydning.

Typisk angreb af bladlus i gulerødder >>>

Den letteste måde at opdage bladlus på, er ved at kigge efter nyttedyrene: bladlusløver (larven af det grønne insekt gulldøje), svirreflue- og mariehøne larver – se fotos herunder:

Herover: 3 af bladlusenes vigtigste fjender, hhv. bladlusløver (larve af gulldøje), mariehøne (larve) og svirreflue (puppe)

Man skal dog være opmærksom på, at i marker, hvor der tidligere er sprøjtet mod gulerodsfluer, kan bladlus efterfølgende udvikle sig til et tabsgivende problem i gulerødder.

Gulerodsfluen

På nuværende tidspunkt ses en del angreb af gulerodsfluens larver i de tidlige gulerødder. I marker med angrebne rødder bør rødder langs hegn og forager høstes som det første. Straks efter høst pløjes larver og pupper ned for at begrænse udviklingen af anden generation. Dernæst bør man være opmærksom på angreb i nabomarker, som høstes sidst på efteråret, eller som halmdækkes.

Der er fanget en del gulerodsfluer på gule limplader flere steder i landet i de første to uger af august trods ustadigt vejr. Anden generations æglægning er i fuld gang. Der må maksimalt sprøj-

tes to gange med 0,4 l Karate pr. ha. De voksne gulerodsfluer opholder sig det meste af tiden i læhegn og kommer kun ind i gulerodsmarken på en stille, varm og solrig dag. Typisk midt på formiddagen. Erfaringer fra UK viser, at der bør sprøjtes ved ca. 10 procents æglægning og igen ved 50 procents æglægning. Med de gule limplader kan man orientere sig om, hvornår æglægningen starter og få et indtryk af, hvornår det topper.

Sygdomme

De første svampesygdomme er begyndt at vise sig i gulerødderne. Bladgødskning med mikronæringsstoffer kan være med til at forebygge angreb af svampesygdomme i rodfrugter. Forsøg har ligeledes vist, at kvælstofgødskning også påvirker svampeudviklingen. Overgødskning med N øger risikoen for udvikling af knoldbægersvamp. Undergødskning øger risikoen for bladplet. Behovet for svampesprøjtning skal derfor vurderes ud fra en samlet strategi med gødskning, bladgødskning, høsttidspunkt og behov for topløftning.

Svampemidler godkendt i rodfrugter:

Produkt	Godkendt / minor use	Dosering l/kg pr. ha	Sprøjtefrist
Amistar	gulerod, pastinak, persillerod, rødbede	max. 2x1	10 dag (40 dage i rødbede)
Dithane NT	gulerod, pastinak	max. 4x2	30 dage
Ortiva Top	gulerod, pastinak, persillerod	max. 2x1	14 dage
Signum WG	gulerod, pastinak, persillerod	max. 2x1	14 dage
Switch 62,5 WG	gulerod, pastinak, persillerod, rødbede	max. 2x0,8	7 dage
Serenade ASO ¹⁾	Gulerod	max. 6x4-8	0 dage
Amicarb 85 SP ¹⁾	gulerod, pastinak, persillerod, rødbede	max. 6x3	1 dag
Triatum-G ^{1), 2)}	Gulerod	1,5-3,0 g/m ²	

¹⁾: anvendes i økologi.

²⁾: forebyggende behandling i forbindelse med planteetablering i foråret.

Dithane NT kan anvendes forebyggende mod bladplet eller som resistensbryder mellem de andre behandlinger. Amistar, Ortiva Top og Signum WG har god effekt mod bladplet. Signum WG og Ortiva Top har effekt mod knoldbægersvamp. Det er velkendt, at der med Signum WG kan være risiko for fund af rester af boscalid. Selv om det normalt ligger langt under det maksimalt tilladte, bør Signum WG fravælges til forebyggende sprøjtning og anvendelsen begrænses til særlige tilfælde.

Pastinak

Pastinak kan udvikle sorte rådpletter på rødderne, ofte på skuldrene, omkring bladfæstet eller omkring rodøjne. Symptomerne kaldes "canker" i UK. Man kender ikke den præcise årsag til canker i pastinak. Laboratorieundersøgelser i UK tyder på, at canker kan skyldes forskellige svampesygdomme som *itersonilia*, *Mycocentrospora acerina* og *Cylindrocarpon destructans*. Det kan heller ikke afvises, at det i nogle tilfælde er gulerodsfluer eller nematoder, der kan være den primære årsag til udvikling af canker råd. Også for at forebygge udvikling af canker i pastinak, giver det

god mening at kontrollere gulerodsfluer, bladplet og itersonilia i pastinak. Itersonilia ses som små prikker på bladene, der på afstand giver bladene et kobberfarvet udseende.

Pas på: Pastinak er i familie med bjørneklo og vild gul pastinak. Planternes bladsaft kan fremkalde stærkt eksemnignende udslæt, der ligner og føles som store brandvabler. Virkningen af frisk plantesaft på arme og ben forstærkes af sollys. Stoffet furocoumarin bliver meget reaktivt i sollys, hvor hudcellerne dør. Vævet under huden skades også. Derfor kan skaderne fremkalde dybe ar, som ses lang tid efter. Derfor bør man anvende handsker og beskytte arme og ben, når man luger pastinakker eller foretager prøveopgravninger med hånden i marken i efteråret.

Persillerod

Varme og fugt giver gode betingelser for udvikling af svampesygdomme i persillerod. Det drejer sig primært om meldug og bladplet – se foto. Persillerod har brug for en lang vækstsæson for at nå udbyttepotentialet på 30-35 tons pr. ha.

Bladplet i persillerod

Rødbeder

Ligesom i gulerødderne ses i år mange bladlus i rødbederne. Bladlusene sidder typisk på de yngste blade i hjerteskuddet og opdages først, når de små blade bliver større og fremstår deforme og forkrøblede. Hvis angreb først opdages på dette sene tidspunkt, skal man kigge efter nyttedyr i marken, inden man sprøjter. Er bladluskolonierne stadig aktive? Er der mange mariehønelarver, bladlusløver og svirrefluelarver? Sprøjt kun, hvis bladlusene er ude af kontrol. Karate 2,5 WG og Pirimor er godkendt til bekæmpelse af bladlus i rødbeder. Karate 2,5 WG har også effekt over for bedefluens larver.

Arrangementer

Porretur til Holland med besøg på porretemadagen Landelijke Preidag i Vredepeel, tirsdag d. 10. oktober om aftenen til 12. oktober 2017.

På vej derved arrangeres 2-3 avlerbesøg med fokus på bl.a. flowpack og moderne lagerfaciliteter til overvintring.

Der vil være samkørsel fra Kolding. Alternativt kan man tage fly til Hamborg og møde os der.

Det fulde program for temadagen kan findes på: <http://www.wur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/plant-research/Praktijkonderzoek-Akkerbouw-Groene-Ruimte-en-Vollegroondsgroenten-AGV/Proef-en-demonstratiebedrijven/Landelijke-Preidag-2017.htm>)

Der vil være hjælp til oversættelse fra tysk/hollandsk til engelsk/dansk
Tilmelding sker til Emma Skov, ESKO@seges.dk eller på telefon: 30 66 61 78
Fuldt program udsendes snarest.

Øvrige arrangementer:

24. august	Uiendag (Løgdag) Holland.
Peder Krogsgård arrangerer tur derned.
Hør nærmere: pk1@seges.dk eller 40 37 46 51
1.-3. september	Food Festival, Aarhus
2.-3. september	Økologisk Høstmarked
17. september	Åbent Landbrug
26.-29. september	Open Days i Holland

Ole Scharff

Tlf: 87 40 66 34/40 73 19 58
ohs@seges.dk

Richard de Visser

Tlf: 87 40 66 10/30 53 87 16
rdv@seges.dk

Karina Frandsen

Tlf: 87 40 66 12/21 64 80 85
kfr@seges.dk

Lars Møller

Tlf: 40 84 30 11
lrm@seges.dk

Pernille Kynde

Tlf: 30 51 62 14
pbk@seges.dk

Peder Krogsgård

Tlf: 40 37 46 51
pk1@seges.dk

Emma Christiani Skov

Tlf: 87 40 66 01/30 66 61 78
esko@seges.dk